Vastaus valtuustoaloitteeseen kasvoja peittävien asusteiden ja vaatteiden käyttämisen kieltämisestä Kouvolan kouluissa kaikilla koulutusasteilla

968/00.05.00/2026

Kaupunginvaltuusto 11.05.2026 § 34

Puheenjohtaja Ville Kaunisto esitteli valtuutettujen Ukko Bambergin, Toni Vainikan, Sheikki Laakson, Suvi Karellin, Anni Villikan, Johanna Pyötsiän, Esa Niemelän, Elina Ketosen, Mia Ylä-Outisen, Janne Patjaksen ja Toni Villikan jättämän seuraavan valtuustoaloitteen:

”Kouvolan kaupungin kouluissa kaikilla koulutusasteilla tulee kieltää burkan, niqabin sekä muiden kasvot peittävien asujen ja asusteiden käyttö. Tällainen linjaus on perusteltu opetuksen laadun, vuorovaikutuksen, turvallisuuden sekä yhdenvertaisen oppimisympäristön näkökulmasta.

Kasvojen näkyvyys on olennainen osa oppimista ja viestintää sekä kaikkea kanssakäymistä. Opetustilanteissa opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus perustuu paitsi puheeseen myös ilmeisiin ja eleisiin, jotka tukevat ymmärtämistä, oppimista ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Kasvojen peittäminen heikentää tätä vuorovaikutusta ja oppilaan tunnetilojen tulkintaa, ja voi vaikeuttaa sekä opetuksen seuraamista että yhteisöllisyyden rakentumista mm. ystävyyssuhteiden syntymistä.

Turvallisuuden näkökulmasta koulujen on pystyttävä tunnistamaan oppilaat ja henkilöstö kaikissa tilanteissa. Tämä korostuu erityisesti peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa, joissa vastuu alaikäisistä on merkittävä. Selkeä linjaus kasvot peittävien asujen kieltämisestä tukee koulujen mahdollisuutta huolehtia kaikkien turvallisuudesta ja ehkäistä väärinkäytöksiä.

Lisäksi yhtenäinen käytäntö kaikilla koulutusasteilla selkeyttää sääntöjä ja varmistaa, että kaikki oppilaat ovat samassa asemassa. Tämä tukee yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäisee tulkinnanvaraisia tilanteita koulujen arjessa.

On myös huomionarvoista, että vastaavanlaisia linjauksia on tehty jo muissa suomalaisissa kaupungeissa, kuten Vantaalla ja Tampereella. Näissä kaupungeissa kasvot peittävien asujen käyttöä rajoitetaan opetuksen ja turvallisuuden perusteella, mikä osoittaa, että tällainen käytäntö on mahdollista toteuttaa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Kouvola voisi siten seurata muiden kaupunkien esimerkkiä ja ottaa käyttöön selkeän, perustellun ja toimivan linjauksen. Sillä, miten vähäinen määrä oppilaita käyttää tällä hetkellä kasvot

peittävää asustetta tai asua, ei ole merkitystä, vaan tämä on tärkeä linjanveto tulevaisuutta ajatellen.

Kielto tulee valmistella huolellisesti, avoimesti ja eri osapuolia kuunnellen, jotta ratkaisu on sekä oikeudellisesti kestävä että käytännössä toimiva.”

Kaupunginvaltuuston päätös:

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kasvatus- ja opetuslautakunta 17.11.2026

Valmistelija: kehittämisvastaava Kia Ojanen, puh. 020 615 5442, kia.ojanen(at)kouvola.fi

Valtuustoaloitteen keskeinen sisältö ja sen sisältämä esitys toimenpiteiksi

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Kouvolan kaupungin kouluissa kaikilla koulutusasteilla kielletään burkan, niqabin sekä muiden kasvot peittävien asujen ja asusteiden käyttö. Aloitteessa linjausta perustellaan opetuksen laadun, vuorovaikutuksen, turvallisuuden sekä yhdenvertaisen oppimisympäristön näkökulmasta.

Nykytilakuvaus

Varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta saatujen tietojen perusteella voidaan todeta, ettei uskontoon liittyvä pukeutuminen ei ole Kouvolan kaupungin päiväkodeissa tai kouluissa aiheuttanut haasteita, eikä aloitteessa kuvattuja uskonnollisia asuja ole nykytilanteessa käytössä. Valtuustoaloitteeseen vastataan siis ensisijaisesti yleisemmin tunnistettavuuden, turvallisuuden ja ennakoinnin näkökulmista, ei uskonnollisen tai kulttuurisen pukeutumisen lähtökohdista.

Taustaselvitys ja lakiperusta

Sisäministeriön taustamuistiossa 23.9.2025 käsitellään kasvojen peittämisen kieltämistä ja rajoittamista Suomessa. Suomen lainsäädännössä ei ole yleistä kasvojen peittämisen kieltoa. Kasvojen peittämiseen liittyvä sääntely on nykyisin kohdennettua ja tilannesidonnaista, ja se liittyy pääasiassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen sekä henkilöllisyyden selvittämiseen viranomaistoiminnassa. Voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä kouluihin tai muihin julkisiin palveluihin kohdistuvaa yleistä kasvojen paljastamisvelvollisuutta.

Kasvojen näkyvyydellä voidaan katsoa olevan merkitystä opetuksessa ja kasvatuksessa. Kasvojen näkyminen tukee sanattoman viestinnän, ilmeiden ja katsekontaktin välityksellä tapahtuvaa vuorovaikutusta sekä oppimisen, tunneilmaisun ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Erityisesti opettajan ja oppilaan välisessä vuorovaikutuksessa kasvojen näkyvyys voi edistää opetuksen toteutumista ja oppimistilanteiden arviointia. Samanaikaisesti kasvojen peittäminen voi liittyä uskonnollisiin tai kulttuurisiin käytäntöihin, minkä vuoksi asiaa on arvioitava myös perusoikeuksien, kuten uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden, näkökulmasta.

Sisäministeriön muistion mukaan oikeudellisen arvioinnin perusteella kasvojen peittämistä koskeva sääntely ei ole lähtökohtaisesti ristiriidassa perus- ja ihmisoikeusjärjestelmän kanssa, mikäli sääntelylle on olemassa hyväksyttävä yhteiskunnallinen tarve ja se toteutetaan täsmällisesti, oikeasuhtaisesti ja yhdenvertaisesti. Arvioinnissa on tällöin punnittava opetuksen, vuorovaikutuksen ja turvallisuuden tavoitteita suhteessa uskonnonvapauteen, yhdenvertaisuuteen ja muihin perusoikeuksiin. Kansainvälisen oikeuskäytännön perusteella tällainen sääntely voi olla mahdollista, mutta sen valmistelu kuuluu valtakunnallisen lainsäädännön piiriin.

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksen toteuttamisessa ensisijaisesti huomioon otettava lähtökohta on lapsen etu. Lain tavoitteena on edistää jokaisen lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö. Lisäksi varhaiskasvatuksen tavoitteisiin kuuluu lasten vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittäminen sekä yhdenvertaisuuden edistäminen. Kasvojen näkyvyyden voidaan arvioida tukevan lasten ja henkilöstön välistä vuorovaikutusta, kommunikaatiota, turvallisuuden tunnetta ja toimintaympäristön ennakoitavuutta.

Perusopetuslain (628/1998) näkökulmasta arvioinnissa korostuvat opetuksen tavoitteiden toteutuminen, lapsen edun ensisijaisuus sekä oppilaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Perusopetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen sekä edistää oppimista, sivistystä ja yhdenvertaisuutta. Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, ja hänen tulee osallistua opetukseen sekä käyttäytyä asiallisesti siten, ettei hän vaaranna kouluyhteisön turvallisuutta tai häiritse opetusta. Koulujen järjestyssäännöillä voidaan lisäksi antaa kouluyhteisön turvallisuuden, viihtyisyyden ja opetuksen häiriöttömän järjestämisen kannalta tarpeellisia määräyksiä. Näistä lähtökohdista kasvojen näkyvyyden voidaan arvioida tukevan vuorovaikutusta, opetuksen toteuttamista, tunnistettavuutta sekä turvallisen opiskeluympäristön ylläpitämistä.

Lukiolain (714/2018) näkökulmasta arvioinnissa korostuvat opiskelijan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, koulutuksen järjestäjän velvollisuus ylläpitää oppilaitoksen turvallisuutta, järjestystä ja opiskelun

häiriötöntä sujumista järjestyssääntöjen tai muiden järjestysmääräysten avulla sekä lapsen edun ensisijaisuus alaikäisten opiskelijoiden osalta. Lukiokoulutuksen toimintaympäristöä luonnehtivat opiskelijoiden kasvanut itsenäisyys sekä monimuotoiset oppimisympäristöt. Näistä lähtökohdista kasvojen näkyvyyden voidaan arvioida tukevan vuorovaikutusta, tunnistettavuutta sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja opiskelun sujuvuutta.

Opetuksen ja kasvatuksen järjestäjän velvollisuutena on siis huolehtia turvallisesta ja oppimista tukevasta toimintaympäristöstä. Tämä voi edellyttää tietyissä tilanteissa henkilöllisyyden varmistamista tai kasvojen näkyvyyttä esimerkiksi turvallisuuden, opetukseen osallistumisen tai oppimisen arvioinnin toteuttamiseksi. Kielto tulee, kuten aloitteen tekijätkin mainitsevat, valmistella huolellisesti, avoimesti ja eri osapuolia kuunnellen, jotta ratkaisu on sekä oikeudellisesti kestävä että käytännössä toimiva.

Muut kaupungit

Muissa suomalaisissa kaupungeissa asiaa on tarkasteltu ennen kaikkea tunnistettavuuden, turvallisuuden, vuorovaikutuksen ja opetuksen toteuttamisen näkökulmista. Esimerkiksi Vantaa on linjannut, että oppilaan tulee olla koulupäivän aikana tunnistettavissa eikä kasvoja saa peittää. Turussa on vastaavasti todettu, että oppilaan tai opiskelijan tulee olla tunnistettavissa eikä kasvoja peittävää vaatetusta tulisi käyttää. Tampere on valmistellut vastaavaa linjausta turvallisuuden, tunnistettavuuden ja oppimista tukevan vuorovaikutuksen perusteella. Helsingin ratkaisu on ollut lisätä tunnistettavuusvaatimus turvallisuusohjeisiin ilman erillistä järjestyssääntöihin kirjattua kieltoa. Näiden ratkaisujen yhteisenä lähtökohtana ovat olleet turvallisen opiskeluympäristön varmistaminen, oppijoiden tunnistettavuus sekä opetuksen ja vuorovaikutuksen edellytysten turvaaminen.

Aloitteen tekijöiden kommentit vastauksesta

Valtuustoaloitteeseen laadittu vastaus on annettu valtuustoaloitteiden käsittelyohjeen mukaisesti aloitteen tekijälle kommentoitavaksi ennen vastauksen päätöksentekoon saattamista. Laadittuun vastaukseen ei saapunut kommentteja määräaikaan 6.11.2026 mennessä.

Yhteenveto: Valtuustoaloitteessa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen ja siihen liittyvät perustelut sekä mahdolliset rajoitteet

Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa valmistellaan kasvojen näkyvyyttä koskevat määräykset osaksi toimintaa ohjaavia sääntöjä ja käytäntöjä. Määräykset, säännöt ja toimintaohjeet valmistellaan niin, että ne ovat käytössä uuden toimintakauden ja lukuvuoden alussa 1.8.2027 alkaen.

Hallintosäännön § 121 mukaisesti jos valtuustoaloitteessa on vähemmän kuin 15 allekirjoittajaa, aloitteeseen vastaa kaupunginhallitus tai lautakunta sen mukaan, kenen toimivaltaan aloitteessa esitetyt toimenpiteet kuuluvat. Tämän valtuustoaloitteen on allekirjoittanut 11 valtuutettua.

Lisätietoja: opetuspalvelupäällikkö Silja Kavilo, puh. 020 615 9010, silja.kavilo(at)kouvola.fi, kehittämisvastaava Kia Ojanen, puh. 020 615 5442, kia.ojanen(at)kouvola.fi

Sivistysjohtajan ehdotus:

Kasvatus ja opetuslautakunta päättää,

1) merkitä valtuustoaloitteeseen saadun vastauksen tiedoksi.
2) että Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa valmistellaan kasvojen näkyvyyttä koskevat määräykset osaksi toimintaa ohjaavia sääntöjä ja käytäntöjä.

   Määräykset, säännöt ja toimintaohjeet valmistellaan niin, että ne ovat käytössä uuden toimintakauden ja lukuvuoden alussa 1.8.2027 alkaen.
3) todeta, että valtuustoaloite on käsitelty loppuun.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan päätös: